

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמחת בית השואבה, ה'תשכ"ד

בלתי מוגה

חלק ד – יו"ל לש"פ תולדות, מבה"ח כסלו, ה'תשס"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושמונה לבריאה

מאה וחמש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

כל שלוחי המלך ומשפחותיהם שליט"א

שיראו הצלחה רבה ומופלגה בעבודת השליחות הקי

ויזכו להתגשמות ברכותיו של המשלח בגו"ר

בטוב הנראה והנגלה

ועד הנחות בלה"ק
Vaad Kisvei Kodesh
מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"ם ז"ע
788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה.

בשורה טובה למבקשי ה'

לאחר זמן רב שאזלו מן השוק
ב"ה ות"ל זכינו שבימים אלו הגיעו מבית הכורך

ספרי המאמרים:

תשי"א-י"ב; תשי"ג; תשי"ד;

תשט"ו; תשט"ז; תשי"ז;

תשי"ח; תשי"ט; תש"כ;

תשכ"א; תשכ"ח

בהוצאה חדשה ומתוקנת

את הספרים ניתן להשיג בחנויות הספרים קה"ת
באה"ק: 018-9606 (03) בארה"ב: 778-0226 (718)

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ חיי שרה, כ"ב מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור
חלק רביעי מהתוועדות שמחת בית השואבה ה'תשכ"ד – הנחה בלתי
מוגה (חלק הראשונים יצאו לאור בשבועות הקודמים).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'",
ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי
תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ה מרחשון, ה'תשס"ח
מאה וחמש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2007 by
VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408
Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5768 • 2007

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות הברית: (718) 735-4585

— בריבוי מקומות ולריבוי מבני, והן באיכות — בדברים היוצאים מן הלב, מפנימיות הלב ועצמות פנימיות הלב (כפי שמבאר רבינו הזקן בלקו"ת²⁵⁸ בדרושי פרשת "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך"²⁵⁹), ואז יצליחו בהצלחה מופלגה ומרובה,

וכדברי רבינו נשיאינו באחת ההתוועדויות האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין²⁶⁰: "וליוסף אמר מבורכת הוי' ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת"²⁶¹.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן קנקני משקה עבור כל ההתוועדויות, ואח"כ אמר:]

כיון שישנם כאלו שאינם מרוצים שנתתי לפלוני ולא לחבירו, יש להבהיר, שזהו רק בגלל שאין הזמן מספיק, אבל באמת הרי זה כאילו — ולא כ"ף הדמיון — נתתי בפועל לכל אחד במיוחד ובפרטיות (אם יש בכך מעלה כו').

והעיקר — שלא יבלבל הדבר, ואדרבה, יוסיפו ביתר שאת וביתר עוז בכל הענינים באופן של שמחת בית השואבה, ועד — ע"ד ובדוגמת כפי שהי' בזמן הבית, וענין זה ימשיך שיהי' רואה שמחה כל ימיו²⁶², מכאן ולהבא, עד ביאת משיח צדקנו, באופן ש"עלה הפורץ לפניהם גוי' והוי' בראשם"²⁶³.

[טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "הושיעה את עמך"].

(258) תצא לה, ג ואילך.
(259) ר"פ תצא.
(260) ראה סה"ש תש"ה ע' 61 ואילך. תשכ"א סכ"א (תו"מ חכ"ט ע' 74). וש"נ.
(261) ברכה לג, יג.
(262) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש
(263) מיכה ב, יג.
וראה גם תו"מ חכ"ט ע' 131. וש"נ.

כח. ולהעיר:

מעצמו מובן שאין הכוונה בכל האמור לעיל לדבר היפך המעלה של צדיקים...

אלא, ש"ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים"²⁰³, ואילו רוב בני אינם במדרגה זו, אלא כמבואר בתניא²⁰⁴ ש"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך".

ולכן, מה שנוגע לנו הוא — לידע למה עשה ה' ככה !?

וכדברי הגמרא במסכת סוכה²⁰⁵ "ארבעה (שלשה²⁰⁶) מתחרט עליהן הקב"ה שבראם", וא' מהם הוא "יצר הרע, דכתיב²⁰⁷ ואשר הרעתי".

וכיון שעבודת ה' צריכה להיות בשמחה ובטוב לבב, וכמבואר באגה"ת²⁰⁸ ש"מ"ש וחטאתי נגדי תמיד²⁰⁹, אין המכוון להיות תמיד עצב נבזה ח"ו. . אלא נגדי דייקא. . מרחוק כו", ואסור שענין זה יבטל אותו מעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב,

— ואדרבה: כיון שרוב היום ורוב הלילה, רובו ככולו, צריך להיות עסוק בתכלית בריאתו, "אני נבראתי לשמש את קוני'¹⁵⁴", הרי אין לו פנאי עבור ענין נוסף מלבד "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב"²⁹ — הנה בזה יכול בעל-תשובה להתנחם (אף שאוי ואבוי ("אָך און וויי") לנחמה שכזו...) — שיהי' לו קל יותר להתגבר במקרה שיבוא עוד הפעם לידי נסיון, שזוהי ההוראה בעבודת ה' שלמדים מהסיפור דקדושה שני, שקידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא.

כט. ומזה מובן גם בנוגע לגלותנו זה, שעלי' יש קושיא עצומה וגדולה ונפלאה: למה עשה הוי' כזאת — גלות הכי קשה, חושך כפול ומכופל — מה התכלית והענין בזה?

ואף שיבוא זמן שלא זו בלבד שיראו שאין זה ענין שאין בו טעם, אלא אדרבה: "ואמרת ביום ההוא אודך הוי' כי אנפת ביי'²¹⁰ — הנה נוסף לכך שבני' טוענים "לא איהו בעינן ולא אגרי' בעינן" (כדברי הגמרא במסכת סנהדרין⁹⁷ אודות טענת אנשי כנסת הגדולה בנוגע לביטול היצה"ר שניתן כדי לכוף אותו ולקבל שכר על כך), הרי בודאי מספיק

(203) יומא לח, ב. הובא בתניא פ"א.
(204) רפ"ד.
(205) נב, ב.
(206) ירושלמי תענית פ"ג סה"ד.
(207) מיכה ד, ו.
(208) ספ"א (ק, סע"ב ואילך).
(209) תהלים נא, ה.
(210) ישעי' יב, א.

כבר כל הצער והיגיעה ("די מאַטערניש"), הנסיונות והגזירות וכל הענינים שעברנו וראינו בעיני בשר בפרט בדורנו זה האחרון!...

ועל זה בא הלימוד מדברי הגמרא הנ"ל:

צריכים לדעת שקדושה ראשונה שהיתה "ריחוק" כזה שבנ"י היו יחד עם משה רבינו בגלוי — היתה רק לשעתה, ולא באופן נצחי;

ואילו קדושה שני' שהיתה לאחר גלות בבל [הגלות הראשונה, כדאיתא בספרים²¹¹ שגלות מצרים היתה גלות כללית, ואח"כ הוצרכה להתחלק לד' גלויות, החל מגלות בבל וכלה בגלות אדום], ש"נתגלה עונם" ו"נתגלה קיצם"¹²⁸, היתה באופן ש"לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום הזה ויהי שמחה גדולה מאד" (בגלל ענין התשובה באופן נעלה יותר אפילו מדוד ש"הקים עולה של תשובה", שאצלו היתה עבודת התשובה מתוך הרחבה, ורק כדי לפתוח דרך תשובה, כנ"ל ס"כ) — שקידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, באופן נצחי.

אמנם, למרות שהיתה אז "שמחה גדולה מאד", מ"מ, הגאולה מבבל לא היתה גאולה שלימה, שהרי "אכתי עבדי אחשורוש אנן"; וכיון שרצונו של הקב"ה ליתן עוד יותר — לכן נתארך הגלות וכו'.

ואף שבנ"י טוענים "לא איהו בעינן ולא אגרי' בעינן" — הנה כשביל המענה על טענה זו צריכים להמתין לגאולה השלימה שאין אחרי' גלות²¹², שאז יתורצו כל השאלות, כולל גם שאלה הנ"ל, שתתורץ באופן שבנ"י יאמרו "אודך הוי' כי אנפת בי", ואז תהי' השמחה גדולה ביותר, שלא בערך אפילו לשמחה שהיתה אצל השבים מגלות בבל.

ואז יתוסף גם בקדושת הארץ באופן נעלה יותר, שכן, למרות שקדושה שני' היתה לשעתה ולעתיד לבוא, מ"מ, אין זו קדושה שלימה (כשם שהגאולה לא היתה גאולה שלימה), שהרי אין מונין יובלות, כיון שכל ישראל אינם על אדמתם⁸⁹, וכמה עניני מעשרות הם רק מדרבנן או שקיבלו מעצמם²¹³; ואילו שלמות הקדושה תהי' לעתיד לבוא.

ולהעיר גם מדעת הראב"ד²¹⁴ "שאפילו לרבי יוסי דאמר קדושה שני' קידשה לעתיד לבא, לא אמר אלא לשאר א"י, אבל לירושלים ולמקדש לא אמר, לפי שהי' יודע עזרא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד ה' לעולם", ומסיים: "כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו".

(211) ראה ל"ת וסה"ל ר"פ תצא. (213) ראה ירושלמי דמאי פ"ג ה"ד. (212) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא שביעית פ"ו ה"א. תרומות פ"א סה"א. ועוד. בתור"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. (214) הלי' ביהב"ח פ"ו הי"ד.

סוכ"ס יתתקן גם הרע הנעלם, ותהי' גאולה שאין אחרי' גלות, לאחר שיוציאו את כל עניני הקדושה, ובלשון הכתוב²⁵²: "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", הרי בודאי שתהי' שמחה גדולה עד למאד שלא היתה כמוה, שתתגלה למטה בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן²⁵³ "צמאה לך נפשי .. עך טי דורין כו'", "אך לאלקים", "אבינו מלכנו", "דרכך אלקינו", "ניע זשוריצי כלפצי" ו"אני מאמין"].

* * *

לז. כנזכר לעיל²⁵⁴ — יתחילו מסתמא מחר בבוקר (ועוד הלילה) לבקר בערי השדה (גם אלו שבסמיכות מקום), כדי לספר אודות עניני יהדות בכלל ועניני סוכות בפרט, ולהדגיש שצריך לחגוג חג הסוכות מתוך שמחה וטוב לבב, ובהתפשטות והתרחבות גדולה, ועד ל"מרחב יי"ה", שהרי בודאי קיים הקב"ה בקשת בני' להיות "ענני במרחב יי"ה"²⁵⁵.

יש למסור שליחות זו לכל אחינו ואחיותינו בני ובנות ישראל בכל מקום שהם, ולסיים, שמשיח צדקנו בא בקרוב ממש, ולכן — כדברי רבינו נשיאנו — יש לחטוף ולנצל את רגעי הגלות האחרונים כדי לפעול בעניני יהדות, לימוד תורתנו וקיום מצוותי' בחיי היום-יום — תורת אמת ומצוות אמת, ללא "פשט'לאך", ולא לצאת ידי-חובה ע"י תחליפים מזוייפים שאינם "מצוה" ואינם "תורה".

ועי' תתגלה ה"אמת" שבכל אחד ואחת מישראל — נשמתם, שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁰, ועליהם נאמר²⁵⁶ "בנים אתם להוי' אלקיכם", ולכן רוצה כל אחד מהם לקיים רצון אביו, אבינו שבשמים, מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ועד שיתגלה "אמת הוי' לעולם"²⁵⁷ — כדברי הגמרא "נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתיב בה אמת .. חותמו של הקב"ה".

וכיון ששליחות זו באה בימי הסוכות, עושים זאת — כפי רצונו של הקב"ה — מתוך שמחה וטוב לבב, הן ברוחניות והן בגשמיות.

ויש לעשות זאת — כאמור — באופן של התרחבות, הן בכמות

(252) בא יו"ד, ט. (254) בדו"ח של כינוס צעירי אגודת חב"ד (המור"ק). (253) במהלך הניגונים צוה לכו"כ (מהמסובים לומר "לחיים", באמרו: "אם לא עכשיו אימתי"...) (255) תהלים קיח, ה. (256) פ' ראה יד, א. (257) תהלים קיז, ב.

וזהו גם הקישור עם מצות סוכה — שהרי בחג הסוכות מתגלים כל הענינים שנפעלו בר"ה ויוהכ"פ (כמדובר לעיל²⁴⁷), ואז נפעל (לא רק על ענין פרטי, אלא) כללות ענין התשובה והסליחה באופן ד"סלחתי כדברך", שנעשה "אהוב ונחמד קרוב וידיד"²⁴⁸ "כאילו לא חטא מעולם", ולא עוד אלא שמעלתו גדולה יותר (כנ"ל ס"ד), שלכן נקרא חג הסוכות "יום הראשון", "ראשון לחשבון עוונות" (כנ"ל ס"ג), כיון שיהודי נמצא במעמד ובמצב שאין לו עבירות, אלא הוא יהודי שלם, בין אם הוא בבחינת אתרוג, לולב, הדס או ערבה; ובפרט בנוגע לחג הסוכות שעשו העולים משבי הגולה לאחר גלות בבל, שאז הי' אצלם החידוש דעבודת התשובה.

לו. ומכל זה מובן במכ"ש וק"ו בנוגע לחג הסוכות לאחר הגלות המר הזה:

בגלות בבל — לאחר ש"נתגלה עוונם"¹²⁸ — נעשה התיקון על הרע הגלוי; ואילו בגלות הזה ש"לא נתגלה עוונם"¹²⁸ — צריכים לתקן גם את הרע שבהעלם והסתור ובאופן מקיף.

וזהו גם סיבת אריכות הגלות — "אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם" — כמבואר בארוכה בכ"מ בחסידות (וגם בספרי מוסר)²⁴⁸, שהתעסקות לתקן ("זיך ציינקערן") רע הנעלם ודקות הרע היא קשה יותר כו'.

וע"ד מ"ש רבינו הזקן בהלכות יוהכ"פ²⁴⁹ (מתלמידי רבינו יונה²⁵⁰) ש"ספק עבירה צריכה יותר תשובה מעבירה ודאית, כי על עבירה ודאית אדם מתחרט בכל לבו, אבל ספק עבירה הוא מתברך בלבבו לומר שמא לא עשיתי עבירה, ואינו מתחרט עלי' חרטה גמורה, והרי נשאר עונש העבירה עליו, ולכך הי' צריך קרבן אשם תלוי הבא על הספק להיות יותר ביוקר מקרבן חטאת הבא על הודאי" — חטאת בת דנקא ואשם בת שתים שקלים²⁵¹ (כיון שבקרבן חטאת ברור לו שחטא, אם כי בשוגג).

ועפ"ז: אם אצל העולים משבי גלות בבל הי' חג הסוכות באופן ש"ותהי' שמחה גדולה מאד" שלא היתה כמותה מימות יהושע (ועאכו"כ בימי דוד), בגלל מעלת התשובה על הרע שבגלוי — עאכו"כ בגלות המר הזה ש"לא נתגלה קיצם" בגלל ש"לא נתגלה עוונם", הנה כאשר

ואף שכאשר יש פלוגתא בין הרמב"ם לראב"ד פוסקים כהרמב"ם, הרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים"²¹⁵, ואדרבה: דוקא בגלל שזהו ענין ש"נגלה .. מסוד הי' ליראיו", הנה הדין למטה אינו באופן כזה. וע"ד דברי הגמרא²¹⁶ בנוגע לר' מאיר, שכיון שהי' מופלא בחכמתו באופן ש"לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו", לכן אין הלכה כמותו, אלא כר' יהודה וכו'. ויתירה מזה מצינו בנוגע לרשב"י, שפתח את הצינור להמשכת פנימיות התורה בגלוי²¹⁶ — שדוקא מצד עילוי והפלאה מעלתו, הנה בכמה ענינים שפליגי ר' שמעון ור' יהודה הלכה כר' יהודה²¹⁷.

*

ל. ועתה נבוא לפירוש השלישי בפסוק "ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סוכות גו' כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן גו' עד היום הזה ותהי שמחה גדולה מאד" — כדברי הגמרא במסכת ערכין⁸⁹ "דבעי (עזרא) רחמי על יצר דעבודה זרה ובטלי" (כדאמר בסנהדרין⁹⁷), ואגין זכותא (דעזרא) עליהו כי סוכה".

ובהקדם כללות סיפור הגמרא במסכת סנהדרין ע"ד ביטול היצה"ר: "תא שמע ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם (באנשי כנסת הגדולה כתיב²¹⁸), מאי אמור .. בייא בייא (בלשון ארמי הוי, לשון גנוח וצעקה, כמו אהה בלשון הקודש), היינו דאחרבי' לביתא וקליא להיכלא וקטלינהו לצדיקי ואגלינהו לישראל מארעייהו, ועדיין הוא מרקד בינן (והיו מבקשים רחמים שימסר בידם יצר הרע של עבודה זרה, באמרם), כלום יהבתי' לן אלא לקבולי' בי' אגרא (לכוף את יצרנו ולקבל שכר על כך), לא איהו בעינן ולא אגרי' בעינן .. נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתיב בה אמת (משמע מסכים אני עמהם בתקנה זו שטוב הדבר לסלקו), אמר רבי חנינא שמע מינה חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת (שהמלך נאות ומסכים עם עבדיו, חותם עמהם בתקנתם את חותמו), נפק כגוריא (ארי קטן) דנורא מבית קדשי הקדשים, אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודה זרה וכו'".

ובהמשך דברי בגמרא: "אמרי, הואיל ועת רצון הוא, ניבעי רחמי

(215) עירובין יג, ב. וש"נ.

(216) ראה אמ"ב שער הק"ש פנ"ז (נה), (217) ראה אנציק' תלמודית ערך הלכה סכ"א (כרך ט ס"ע רצד). וש"נ. (218) נחמי' ט, ד. (א). דרך חיים (שער התשובה) לג, רע"א. אוה"ת נ"ך (כרך ג) ע' א"רג. סה"מ תרע"ח ע' רפג. תרפ"א ע' רצט. תרפ"ה ע' רמה. תפר"ח ע' קב.

(249) או"ח סתר"ג.

(247) שיחת שבת חוה"מ סוכות ס"ב (לעיל ס"ע 53 ואילך). וש"נ.

(250) ברכות (א, ב) ד"ה והא דאמרינן.

(248) ראה דרך חיים פ"ה. סה"מ תש"ד ע'.

(251) ראה זבחים מח, א. וראה גם לקו"ש

ח"ג ע' 944. ח"ז ע' 73. וש"נ.

99. ועוד.

איצרא דעבירה (של עריות), בעו רחמי, אימסר בידיהו, חבשוהו תלתא יומי (ומתוך כך פסק חמום הזכרים מלהוליד והנקבות מלילד), איבעו ביעתא בת יומא (נתבקשה ביצה שנולדה בו ביום) לחולה ולא אשכחו .. כחלינהו לעיני (סמו עיניו בכחול), אהני ביי (הך תקנתא פורתא) דלא איגרי איניש בקרובתיי (באמו ובאחותו).

ובסיפור זה צריך להבין:

ובהקדמה — שכללות כל העבירות הם ג' הענינים דעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שהם בג' הקוין²¹⁹: גילוי עריות — מקו הימין, חסד, שזהו ענינו של ישמעאל שיצא מאברהם²²⁰, והיינו, שמחסד דקדושה (אברהם) נשתלשל חסד דלעו"ז (ישמעאל), וזהו שאמרו בני ישמעאל שאינם יכולים לקבל על עצמם הציווי ד"לא תנאף"²²¹; שפיכות דמים — מקו השמאל, גבורה, שזהו ענינו של עשו שיצא מיצחק²²⁰; ועבודה זרה — הלעו"ז דענין האמונה שבקדושה, אמונת ה' ויחוד ה', אהבת ה' ויראת ה', שזהו קו האמצעי שבו תלויים כל הענינים.

וזהו הטעם שבג' ענינים אלו ישנו החיוב דיהרג ואל יעבור, משא"כ בשאר העבירות¹³⁹ — כי, העיקר הוא להבטיח את ההתחלה והעיקר והראשית של כל קו וקו, ועי"ז מובטחים גם שאר הפרטים שבקו זה.

ועפ"ז צריך להבין:

(א) כאשר אנשי כנסת הגדולה רצו לנצל את ה"עת רצון" — בראותם שעלה בידם לבטל את היצה"ר של עבודה זרה — היו צריכים לנסות לבטל לא רק את היצר של עריות, אלא גם את היצר של שפיכות דמים. ובפרט ע"פ דברי הגמרא שאמרו על היצה"ר "היינו דאחרבי לביא וכו'", וכיון ש"מקדש ראשון .. חרב מפני שלשה דברים שהיו בו עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים"¹²⁸, היינו, לא רק בגלל שני דברים, אלא בצירוף כל השלשה דברים — היו צריכים להשתדל לבטל את היצה"ר של כל שלשת הדברים, ומדוע פעלו לבטל ועכ"פ להחליש רק את היצר דעריות, ולא את היצר דשפיכות דמים?

(ב) מהו הטעם שללא היצה"ר של עבודה זרה יכול העולם להתקיים, משא"כ היצר דעריות — לא היו יכולים לבטלו, אלא רק להחלישו, כיון שיש בו צורך לקיום העולם?!

העבודה, כשהיו במדריגת צדיקים, אלא) לאחר שהיתה "שמחה גדולה מאד" בגלל שהגיעו למדריגת בעלי-תשובה, שזוהי מעלת חג הסוכות ומעלת קדושה שני, כנ"ל בארוכה.

לה. ועפ"ז יש לבאר גם הדיוק "ואגין זכותא (דעזרא) עליהו כי סוכה" — סוכה דייקא, ולא "תריס" וכיו"ב:

החילוק שבין "תריס" ל"סוכה" הוא — ש"תריס" מגין רק על חלק מגוף האדם, ואילו "סוכה", מצותה היא באופן שהאדם כולו יחד עם שולחנו צריך להיות בתוך הסוכה²⁴².

ובנוגע לענינו:

כאשר מדובר אודות פרטי המצוות, הרי כיון שרמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח איברים²⁴³, נמצא, שכל מצוה מגינה על אבר פרטי. ועז"נ במשנה: "תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות".

אבל ההגנה שע"י ביטול היצה"ר דע"ז היא (לא "כתריס", אלא) "כי סוכה" — כיון שזוהי הגנה (לא רק בענין פרטי, אלא) על כל האדם מפני כל העבירות.

ובהקדם המבואר בארוכה בתניא²⁴⁴, שכל עבירה הו"ע של עבודה זרה, כיון שעובר על רצון העליון ונעשה נפרד מיחודו ואחדותו ית' (שזהו ענינה של עבירה — כשמה — שעובר על רצון העליון, ועי"ז עובר מנחלת הבורא²⁴⁵), ולכן, "אפילו אשה .. שדעתה קלה היתה מושלת ברוח תאוה שבלבה, לולי רוח שטות שבה כו'", "שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעבירה זו עודנו ביהדותו ואין נשמתו מובדלת מאלקי ישראל"²⁴⁶, משא"כ אילו הי' רואה (או שמישהו הי' מראה לו) את האמת, שע"י עבירה קלה, אפילו לדקדוק קל של דברי סופרים, נעשה נפרד מיהדותו.

וכיון שכל עניני עבירה מיוסדים על ע"ז, הרי מובן, שכאשר אנשי כנסת הגדולה ביטלו יצרא דע"ז, נעשה חלישות בכללות ענינו של היצה"ר בנוגע לכל העבירות, שהעבודה והנסינות כו' הם בנקל יותר, ואהני ביטול יצרא דע"ז גם בנוגע לשאר העבירות, שכאשר יאמרו ליהודי שע"ז נעשה נפרד מיהדותו, אזי יתנער ("ער וועט זיך אַפֿטרייסלען") מכל ענין של עבירה, בין אם היא מקו האמצעי, או מקו הימין, ואפילו מקו השמאל.

(242) סוכה ב, ב ואילך. רמב"ם הל' סוכה (245) ראה סה"מ עזר"ת ע' כא. פר"ת ע' פ"ו ה"ח. קפ. תרפ"ח ס"ע מו. ועוד.
(243) מכות כג, סע"ב. (246) שם פי"ד.
(244) פכ"ד.

(219) ראה גם תו"מ חכ"ט ע' 263.
(220) ראה זח"ג קצב, ב.
(221) פסחים נו, א. ועוד.

כו', ועד כדי כך ש"יצא ממנו ישמעאל", "יצרא דעבירה", שהו"ע של השפעה, אבל באופן שהאלקות אינו בגלוי, ולכן, אי אפשר לבטלו לגמרי, אלא רק להחלישו, כנ"ל בארוכה.

לד. והנה, כללות הענין דביטול "יצרא דע"ז" ופעולת החלישות ב"יצרא דעבירה" ה' רק בימי עזרא, ולא בימי יהושע:

בימי יהושע — כיון שהיו בתחלת העבודה, הרי עדיין לא ידעו כיצד תהי' העבודה, באיזה ענין יצליחו לעמוד בנסיון, ובאיזה ענין יכשלו כו'; ורק לאחר שהתנסו בפועל (כמשל הרופא המנוסה, כנ"ל סכ"ה) בכל אופני העבודה במשך הדורות, ולא רק עד דורו של שלמה המלך, שבו קיימא סיהרא באשלמותא²³⁹, אלא גם במשך ט"ו הדורות שלאחרי שלמה המלך, שהיו "פוחתין והולכין"²⁴⁰, עד לגלות בבל, ואח"כ גם שבעים שנה שהיו בגלות בבל (לאחרי שנכשלו בחטא כו' וחזרו בתשובה כו') — אזי נוכחו לדעת מה צריכים לנסות לבטל או עכ"פ להחליש כו'.

ובפרטיות יותר:

לאחרי שראו את התוצאות מהחטאים שנגרמו ע"י היצה"ר, "דאחרבי לביתא וכו'" — רצו לבטל את היצה"ר [יצרא דע"ז] — לבטלו לגמרי, ויצרא דעבירה — להחלישו, כך, שעדיין יהי' ענין העבודה כו', כנ"ל בארוכה], שכן, למרות שכאשר תהי' עבודה קשה להתגבר על היצה"ר (שסוכ"ס בודאי יצליחו בה, שהרי "לא ידח ממנו נדח"²⁴¹) אזי יקבלו ריבוי שכר, מ"מ, "לא איהו בעינן ולא אגרי בעינן", בגלל שמתיראים מהאפשרות לתוצאות בלתי-רצויות שהתנסו בהם בעבר.

ולהעיר: אילו היו מבטלים יצרא דע"ז מיד בתחלת הכניסה לארץ, אזי נחסר כל מציאות השכר על העבודה בקו האמצעי; אמנם, לאחר שהיתה העבודה והשכר בקו האמצעי לכל-הפחות במשך ת"י שנה שהי' קיים בית ראשון, ובמשך שבעים שנות גלות בבל — טענו אנשי כנסת הגדולה: "לא איהו בעינן ולא אגרי בעינן", היינו, שמוותרים על המשך העבודה והשכר בענין זה, כדי למנוע נסיונות קשים כו'.

ועפ"ז יובן הקשר של הפירוש השלישי ("דבעי (עזרא) רחמי על יצר דעבודה זרה ובטלי") עם שני הפירושים שלפנ"ז (עשיית חג הסוכות, וקדושת הארץ) — כי, ביטול היצר דע"ז הי' (לא בתחלת

(239) זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. רכה, (241) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה הל' סע"ב. ועוד. וראה גם שמו"ר פט"ו, כו. ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. תניא ספ"ט. (240) ראה שמו"ר שם.

לא. ויובן הביאור בפשטות — ע"פ המבואר בפנימיות התורה: ע"פ פנימיות התורה — הנה כשם שצריך להיות בעולם ענין של טוב וקדושה, כמו"כ צריך להיות גם הענין ההפכי, כי, כדי שיוכל להיות ענין הבחירה, שאז נעשים כל הענינים ע"י עבודתו של יהודי, הנה עז"נ²²² "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב" וגם את ההיפך, ואז תוכל להראות שהנך "אדם", מלשון "אדמה לעליון"²²³ — שלכן "בחרת בחיים"²²⁴.

ועד כדי כך, שכאשר ע"י העבודה יקויים לעתיד לבוא היעוד²²⁵ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" — הנה עז"נ²²⁶ "הגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ".

וכדברי רבינו נשיאינו באחת ההתוועדויות בשנים האחרונות²²⁷, שצריכים לחטוף ולנצל את ימי הגלות האחרונים, כיון שתיכף ("אָט אָט") יהי' ביאת משיח וגילוי משיח, ואז יצטערו ("מיועט זיך כאַפּן פאַרן קאַפּ") על כך שלא ניצלו את הימים שבהם היו יכולים לעסוק בעבודה שיש בה עריכות ("אַ געשמאַקע עבודה").

ולכאורה: מה יכול להיות ערב יותר ("געשמאַקער") מאשר קיום היעוד²²⁸ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו"?... אך הענין הוא — שמבחינת עריכות של עבודה, הרי זה באופן ש"אין לי בהם חפץ".

וטעם הדבר, כי, בשביל שלימות האדם בתור שלימות הבריאה — כפי שבאה מצד שלימות הבורא, שהוא תכלית ועצם הטוב, וטבע הטוב להטיב²²⁹ — צריך האדם להרויח שכר עבור עבודתו, ולא לקבל "נהמא דכיסופא"²³⁰, ובשביל זה יש צורך שתהי' הבריאה באופן ד"זה לעומת זה עשה האלקים"²³¹.

ולכן, אימתי נאמר בתחלת בריאת העולם "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה (לא רק) טוב (סתם, אלא טוב) מאד"²³² — כאשר נברא לא רק "מלאך חיים", אלא גם המלאך דהיפך החיים (כדאיתא

(222) נצבים ל, טו. (228) ישע"י מ, ה. (223) ראה של"ה ג, רע"א. כ, ב. ועוד. (229) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה (224) שם, יט. (ד"ה מספרי). וש"נ. (225) זכרי' יג, ב. (230) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. (226) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב. לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ. (227) ראה סה"ש תש"ב ע' 9. לקו"ד ח"א (231) קהלת ז, יד. (232) בראשית א, לא. (נעתק ב"היום יום" ג מנ"א).

במדרש²³³), כיון שע"ז ניתנה האפשרות לענין הבחירה, שאז שייך ענין העבודה, היפך "נהמא דכיסופא".

לב. אמנם, למרות שיש צורך במציאות הלעו"ז (בשביל ענין הבחירה כנ"ל) — שייכת הלעו"ז רק לקו השמאל, שהו"ע הגבורה והצמצום, והיינו, שכאשר ישנו ענין הצמצום באלקות (מצד רצון הבורא), שהולך ומצמצם ע"י הסתר של מסך ופרסא כו', אזי יכולה להיות מציאות של מלאך שהוא היפך החיים; אבל בנוגע לקו החסד, ענין ההשפעה כו' — הנה לכאורה אין צורך שתהי' משם יניקה ללעו"ז. די בכך שיש נתינת מקום לקליפות וסט"א מצד הצמצומים שמקו השמאל, ואין צורך ליתן להם מקום גם מצד קו החסד.

וזו היתה סברת אנשי כנסת הגדולה:

לא הי' בדעתם לבטל לגמרי את מציאות היצה"ר כמו שהי' קודם בריאת הקליפות — כיון שאז יתבטל כל ענין הבחירה, ולא יהי' מקום לעבודת האדם (כמו לעתיד לבוא, "שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ").

כוונתם היתה לקבוע סדר הדברים באופן שהנתינת מקום ללעו"ז תהי' רק מצד קו השמאל, כפי שיצחק יצא ממנו עשו, שענינו שפיכות דמים, היפך החיים (שלכן לא היתה אצלם קס"ד מלכתחילה לבטל היצה"ר דשפיכות דמים), והיינו, שרק בשעה שישנם צמצומים, ומצב של חושך בעבודת הבורא, אזי יהי' מקום ללעו"ז;

אבל בנוגע לקו החסד, שהו"ע ההשפעה שניתנת מהקב"ה, ועד להשפעה היותר מרובה וגדולה, שהו"ע גילוי כח הא"ס בעולם שנעשה בענין ההולדה ע"י יחוד איש ואשה — הנה כאשר רוצים לנצל זה באופן הפכי ששייך ללעו"ז (שזהו"ע גילוי עריות), זועקים אנשי כנסת הגדולה: "געוואלד"!!!

כללות ענין ההשפעה, וריבוי השפעה, הוא מצד הקדושה, כמ"ש²³⁴ "כי עמך מקור חיים", שהוא ית' המקור היחידי לענין של השפעה. וא"כ — טוענים אנשי כנסת הגדולה — כאשר לוקחים ענין של השפעה שמצד הקדושה, ועושים מזה "יצרא דעבירה", אזי מחריבים את "בית המקדש"! וזהו שאנשי כנסת הגדולה רצו לבטל "יצרא דעבירה" שמקו הימין, כך, שענין העבודה יהי' רק בקו השמאל, סור מרע, ואילו בנוגע לקו הימין, עשה טוב, תהי' העבודה בנקל כו'.

(233) ב"ר פ"ט, יו"ד.

(234) תהלים לו, יו"ד.

אבל בפועל, לא היו יכולים לבטל "יצרא דעבירה" — דכיון שמציאות העולם היא ר' קצוות, שכללותם הם שני הקוין ימין ושמאל, יש צורך גם בקו הימין בשביל קיום העולם, ובהתאם לכך צריכה להיות העבודה בעולם באופן שיש הלעו"ז דקו הימין, "יצרא דעבירה", ועי"ז ישנו ענין הבחירה לא רק בקו השמאל, בענינים דסור מרע, אלא גם בקו הימין, בענינים דעשה טוב.

ואעפ"כ פעלו חלישות ב"יצרא דעבירה" — דכיון שקו הימין הו"ע של ריבוי שפע, הרי אע"פ שלא רואים אלקות בגילוי, מ"מ, נקל להבין שזהו"ע שנמשך מ"כי עמך מקור חיים" יותר מאשר בנוגע לקו השמאל, שהו"ע הדין והצמצום.

לג. ואילו בנוגע ל"יצרא דעבודה זרה", קו האמצעי — עלה בידם לבטלו לגמרי.

ויובן בהקדם תחילת הסיפור בגמרא — "נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתיב בה אמת .. חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת":

ענין האמת הוא — כדאיתא בירושלמי²³⁵: "אל"ף רישי' דאלפא ביתא, מ"ם באמצעיתה (כאשר מצרפים גם חמשת האותיות מנצפ"ך²³⁶), תי"ו בסופה, לומר אני²³⁷ ה' ראשון — שלא קיבלתי מאחר, ומבלעדי אין אלקים — שאין לי שותף, ואת אחרונים אני הוא — שאיני עתיד למוסרה לאחר". וזהו כללות ענינו של קו האמצעי — שמורה על המשכת וגילוי אלקות מלמעלה למטה ללא שינויים, היינו, שנמשך למטה בגילוי כמו שהוא למעלה.

והנה, אע"פ שע"י חטא עה"ד נעשה יניקת הקליפות גם מקו האמצעי — כדאיתא בסנהדרין²³⁸ ש"אדה"ר .. כופר בעיקר ה"י", והרי חטא ע"ז הוא הלעו"ז דענין האמונה שבקדושה, שזהו קו האמצעי (כנ"ל ס"ל) — מ"מ, להיותו קו האמצעי, שהו"ע המשכת אלקות למטה ללא שינויים, יש אפשרות לפעול שלא תוכל להיות יניקת הלעו"ז מקו האמצעי, ע"י ביטול היצר דע"ז, ואעפ"כ, העולם, שהו"ע של קצוות (שינויים), יוכל להיות בקיומו, ובאופן שיהי' בו ענין העבודה בתכליתה ובשלמותה.

אבל בנוגע לקו הימין — הרי עם היותו אלקות, אין זה כמו קו האמצעי שנמשך מתחילתו עד סופו ללא שינויים, אלא יש בו שינויים

(237) ישעי' מד, ו.

(238) לח, ב.

(235) סנהדרין פ"א ה"א. דב"ר פ"א, יו"ד.

(236) חידושי הרשב"י לדב"ר שם.